وەزارەتی کارو کاروباری کۆمەڵایەتی

ڕێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٢

پاڵپشت بەو دەسەڵاتەی پێمان دراوە لەئەحکامی ماددەی (١٨) لەیاسای ژمارە (٢٢)یساڵی ٢٠١٢ یاسای ماف و ئیمتیازاتی کەمئەندام وخاوەن پێداویستیی تایبەت لەهەرێمی کوردستان – عیراق ، ئەم ڕێنماییەمان دەرکرد :

ڕێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٢
تایبەت بە یاسای ماف و ئیمتیازاتی کەمئەندام و خاوەن پێداویستیی تایبەت
لە هەرێمی کوردستان – عیراق

١- خاوەن پێداویستی تایبەت : هەرکەسێك تووشی ناتوانایەکی یان بەشێکی جەستەیی یان نا جەستەیی و بە شێوەیەکی نەگۆڕ بێت لە هەریەك لە هەستەکانی یان تواناکانی جەستەیی یان دەروونی یان عەقلی بە ڕادەی ئەوەی ڕێ لە کاری وەزیفی ئەندامێك یان زیاتر لە ئەندامێکی جەستەی بگرێت ، ئەمەش دەبێتە مایەی ڕێگرتن لە وەدەستهێنانی و ڕاپەراندنی پێداویستیە کانی ئاساییانەی ژیانی .

٢- کەمئەندام : هەر خاوەن پێداویستییێکی تایبەت تووشی پەککەوتنی جەستەیی بە شێوەیەکی بەردەوام هاتبێ .

٣- هەر کەمئەندامی دەبێت هەلگری ناسنامەی کەمئەندام و خاوەن پێداویستی تایبەت بێت کە تێایدا ناوی چواری و جۆری کەمئەندامی و ڕێژەی پەککەوتەیەکەی تێدا تۆمارکرا بێت کە لە لایەن بەڕێوەبەری گشتی چاودێری و گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی پارێزگاکان دەردەچێت .

٤- کەمئەندام لە مووچەی کەمئەندامی سوودمەند دەبێت بەپێ ی ئەم پێوەرانەی خوارەوە :

أ- دەبێت خاڵی یەکەم و دووەمی تێدا دەستەبەر بکرێت .

ب-یەکێك لەم حالەتانەی خوارەوەی لەسەر جێ بەجێ بکرێت لەو ڕێژانە و بەرەو ژوور :

١- جەستەی بزوێنی ٤٠٪	٦- تالاسیما ٥٠٪
٢- نابینایان ٦٥٪	٧- هیمۆفیلیا ٥٠٪
٣- نابیستان ٦٠٪	٨- تۆتیزم ٨٠٪
٤- بیرکۆل ٦٥٪	٩- شیزوفیرینیای توند ٥٠٪
٥- مەنگۆل ٨٠٪	١٠- شلل دماغ ٨٠٪

- **تێبینی** / کورتەبالآکان تاکو بڕیار لە لیژنەی هاوبەش نێوان وەزارەتی تەندروستی دەردەچێت مووچەکان لە ٤٠٪ دەبێت .

ج- ڕێژەی کەمئەندامی کۆناکرێتەوە و تەنیا بەرزترین ڕێژە هەژماردەکرێت بۆ سوودمەندبوون لە هەر حاڵەتێکی سەرەوە .

٥- هەر سوودمەندێك ئەگەر تا شەش مانگ لەسەر یەکتر مووچە وەرنەگرێت ، مووچەکەی دەبڕێت و دەبێتە داهات بۆ خزینەی دەوڵەت . بۆ ئەوەی کەمئەندام دووبارە سوودمەند بێت دەبێت سەر لە نوێ داواکاری پێشکەش بکاتەوە بۆسوودوەرگرتن لە مووچەی کەمئەندامی .

٦- ئەوانەی مووچە لە حکومەتی هەرێمی کوردستان وەردەگرن وحوکمەکانی خاڵی (١،٢) دەیانگرێتەوە بە چاو پۆشین لە سەرچاوەی داهاتیان مافی وەرگرتنی لە بڕی کەمئەندامیان هەیە کە یەکسانە بە ٢/٣ دوو لەسەر سێ ی بڕی کۆمەکی پاراستنی کۆمەڵایەتی .

٧- ئەوانەی حوکمەکانی خاڵی (١،٢) دەیانگرێتەوە لە کەسانی نافەرمانبەر بە چاوپۆشین لە سەر چاوەی داهاتیان ، مافی کۆمەکێکی سەرباری هەیە کە بەم شێوە دەبێت (کۆمەکی کۆمەڵایەتی X ڕێژەیی پەککەوتن)

٨- تەرخان کردن بۆ چاودێری کردنی کەمئەندام (بەخێوکەر) :

هەر کەسێك خۆی بۆ چاودێری کردنی کەمئەندامێك تەرخان کرد کە ناتوانێ بەدەم خواستی ناساییانەی ژیانی خۆیەوە بچێت ، هەروەها بۆ بەجێ گەیاندنی پێویستییەکانی و چاودێری کردنی پێویستی بە کەسێکە هەمیشە لە گەڵیدا بێت ، مافی هەیە سوود لە قەرەبووی خۆ تەرخان ببینێت و بەم شێوەیەی خوارەوە :

یەکەم : ئەگەر خۆ تەرخانکەر مووچەی حکومەتی هەبوو :

أ- مۆڵەتی بە مووچەی تەواو لەگەڵ دەرماڵە چەسپاوەکانی پێ دەدرێت ، هەروەها مافی سەرمووچەو بەرزکردنەوە و هەموو مافێکی دیکەی هەیە کە مستەهەقیەتی وەك هاوچەشنانی لە فەرمانبەران بۆ چاودێری کردنی یەك کەمئەندام .

ب- سەرباری ئەوەی لە بڕگەی پێشوودا هاتووە ، ئەگەر چاودێری دوو کەمئەندام بکات ، مووچەیەکیشی بۆ خەرج دەکرێت کە یەکسان بێت لە گەڵ ڕادەی کەمترین مووچەی فەرمانبەرێکی هەرێم .

دووەم : ئەگەر خۆ تەرخانکەر مووچەی حکومەتی نەبوو :

أ- مووچەیەکی پێ دەدرێت کە یەکسان دەبێت بە ڕادەی کەمترین مووچەی فەرمانبەرێکی هەرێم بۆ چاودێری کردنی یەك کەمئەندام .

ب- مووچەیەکی پێ دەدرێت کەیەکسان دەبێت بە رێژەی (١٥٠٪) ی رادەی کەمترین مووچەی فەرمانبەرێکی هەرێم بۆ چاودێری کردنی دوو کەمئەندام .

٩- حوکمەکانی ئەم یاسایە بە سەر کورتە باڵایانیشدا پیادە دەکرێت و بەو شێوەیەی لە مافەکانیان کەم نەکاتەوە .

١٠- هەر کەسێك تەمەنی لەسەروی (٦٠) ساڵ بێت بۆ پیاوان و (٥٥) ساڵ بۆ ئافرەتان پێویست ناکات لێژنەی پزیشکی بۆ بکرێت ، دەبێت رەوانەی چاودێری خێزان بکرێت .

١١- هەر نەخۆشێك یان پەککەوتیەك کە چارەسەری هەبێت سودمەند نابێت لە مووچەی کەمئەندامان .

١٢- حوکمە سزاییەکانە :

١- بە غەرامەیەك سزا دەدرێت کە لە (٥٠٠,٠٠٠) پێنج سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (١,٠٠٠,٠٠٠) یەك ملیون دینار زیاتر نەبێت ، بۆ هەرکەسێك خۆی بۆ چاودێری کردنی کەمئەندامێك یان خاوەن پێداویستییەکی تایبەت تەرخان کرابێت و کەمتەرخەمی لە بەجێ گەیاندنی ئەرکەکەیدا دەکات یان لە بەجێ گەیاندنی ئەوەی بۆ جێبەجێ کردنی ئەو ئەرکە پێویستە ، سەرباری برینی قەرەبووکردنی خۆتەرخان کردنەکەی .

٢- وێرای پێشێل نەکردنی یاسا و رێسا و رێنماییە کار پێ کراوەکان لە هەرێمدا ، بە غەرامەیەك سزا دەدرێت کە لە (٥,٠٠٠,٠٠٠) پێنج ملیون دینار کەمتر نەبێت و لە (١٥,٠٠٠,٠٠٠) پازدە ملیون دینار زیاتر نەبێت ، خاوەنی ئەو پرۆژەیەی کە پەیوەست نابێت بە مەرج و مواسەفاتی جیهانی و تەکنیکی و ئەندازەیی و تەلارسازی کە دەبێ لەو بینا و دامەزراوانەی کە دروستیان دەکات هەبن ، بەو جۆرەی کە لەگەڵ حاڵەتی کەسانی کەمئەندام یان خاوەن پێداویستی تایبەتدا ناگونجێن .

- ئەم رێنماییە جێ بەجێ دەکرێت لەرۆژی دەرچوونی رێکەوتی ٢٠١٢/٧/١٧ و لەرۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) بڵاودەکرێتەوە .

ئاسۆس نجیب عبداللە
وەزیری کارو کاروباری کۆمەڵایەتی